

Eiropas Datu aizsardzības uzraudzītāja atzinums par Komisijas paziņojumu Eiropas Parlamentam un Padomei "Brīvības, drošības un tiesiskuma telpa pilsoņu interesēs"

(2009/C 276/02)

EIROPAS DATU AIZSARDZĪBAS UZRAUDZĪTĀJS,

ņemot vērā Eiropas Kopienas dibināšanas līgumu un it īpaši tā 286. pantu,

ņemot vērā Eiropas Savienības Pamattiesību hartu un it īpaši tās 8. pantu,

ņemot vērā Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 95/46/EK (1995. gada 24. oktobris) par personu aizsardzību attiecībā uz personas datu apstrādi un šādu datu brīvu apriti,

ņemot vērā Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (EK) Nr. 45/2001 (2000. gada 18. decembris) par fizisku personu aizsardzību attiecībā uz personas datu apstrādi Kopienas iestādēs un struktūrās un par šādu datu brīvu apriti, it īpaši tās 41. pantu,

IR PIEŅĒMIS ŠO ATZINUMU.

I. IEVADS

1. Komisija 2009. gada 10. jūnijā pieņēma paziņojumu Eiropas Parlamentam un Padomei "Brīvības, drošības un tiesiskuma telpa pilsoņu interesēs" ⁽¹⁾. EDAU sniedz atzinumu saskaņā ar Regulas (EK) Nr. 45/2001 41. pantu.
2. Pirms Paziņojuma pieņemšanas Komisija ar 2009. gada 19. maija vēstuli neoficiāli apspriedās ar EDAU. EDAU uz to atbildēja 2009. gada 20. maijā, nosūtot neoficiālus komentārus, kuru nolūks bija papildus uzlabot Paziņojuma tekstu. Bez tam EDAU aktīvi piedalījās Policijas un tiesiskuma jautājumu darba grupas 2009. gada 14. janvāris vēstules gatavošanā par daudzgadu programmu brīvības, drošības un tiesiskuma jomā ⁽²⁾.
3. Paziņojumā (1. punktā) uzsvērts, ka Eiropas Savienībai "ir vajadzīga jauna daudzgadu programma, kas, ņemot vērā sasniegto progresu un gūstot pieredzi no pašreizējiem vāja-

jiem punktiem, virzās uz nākotni ar tālejošiem mērķiem. Jaunajā programmā būtu jānosaka prioritātes nākamajiem pieciem gadiem". Šī daudzgadu programma (kas jau zināma ar nosaukumu "Stokholmas programma") būs turpinājums Tamperes un Hāgas programmām, kuras deva spēcīgu politisku stimulu brīvības, drošības un tiesiskuma telpas attīstībai.

4. Paziņojums ir iecerēts kā pamats jaunajai daudzgadu programmai. Šajā sakarā EDAU norāda – kaut arī daudzgadu programmas nav saistoši dokumenti, tās būtiski ietekmē politiku, ko iestādes izstrādās attiecīgajā jomā, jo šāda programma ir pamats daudzām ar tiesību aktu izstrādi saistītām, kā arī ar to nesaistītām darbībām.
5. Tādēļ Paziņojums ir jāskata šādā gaismā. Tas ir nākamais solis debatēs, kuras pēc būtības aizsākās ar šādiem diviem 2008. gada jūnijā iesniegtiem ziņojumiem, kurus sagatavoja tā dēvētās "nākotnes grupas", kuras Padomes prezidentvalsts izveidoja, lai radītu idejas, – "Brīvība, drošība, privātās dzīves aizsardzība – Eiropas iekšlietas atvērta pasaulē" ⁽³⁾ un "Ierosinātie risinājumi ES tieslietu programmai nākotnē" ⁽⁴⁾.

II. GALVENAIS ATZINUMA SATURS

6. Šajā atzinumā ir izklāstīta ne tikai nostāja par Paziņojumu, bet arī sniegts EDAU ieguldījums vispārīgākās debatēs par brīvības, drošības un tiesiskuma telpas nākotni, kas būs pamats jaunai stratēģiskai darba programmai (Stokholmas programmai), par ko paziņojusi ES prezidentvalsts Zviedrija ⁽⁵⁾. Šajā atzinumā arī apskatīti daži blakus apstākļi iespējamaī Lisabonas līguma stāšanās spēkā.
7. III daļā izklāstīti atzinuma galvenie aspekti, savukārt IV daļā sniegts vispārīgs Paziņojuma izvērtējums.
8. V daļā apskatīts jautājums par to, kā risināt vajadzību nodrošināt nepārtrauktu privātās dzīves un personas datu aizsardzību, ņemot vērā, ka arvien pieaug apmaiņa ar personas datiem. Galvenā uzmanība tiks pievērsta Paziņojuma 2.3. punktam par personas datu un privātās dzīves aizsardzību, kā arī vispārīgāk – vajadzībai pēc turpmākas rīcības tiesību aktu izstrādes jomā un ar to nesaistītās jomās, ar mērķi uzlabot datu aizsardzības sistēmu.

⁽¹⁾ COM(2009) 262 galīgā redakcija (turpmāk "Paziņojums").

⁽²⁾ Nav publicēta. Policijas un tiesiskuma jautājumu darba grupu izveidoja Datu aizsardzības komisāru Eiropas konferencē, lai tā sagatavotu konferences nostājas tiesībaizsardzības jomā, kā arī lai rīkotos tās vārdā steidzamos jautājumos.

⁽³⁾ Padomes dok. Nr. 11657/08. Turpmāk – "iekšlietu ziņojums".

⁽⁴⁾ Padomes dok. Nr. 11549/08 ("tieslietu ziņojums").

⁽⁵⁾ Valdību ES darba programma, <http://www.regeringen.se>

9. VI daļā apspriestas vajadzības un iespējas saistībā ar informācijas uzglabāšanu, piekļuvi tai un apmaiņu kā darba līdzekļiem tiesībsardzības jomā jeb kā teikts Paziņojumā – “Eiropai, kas aizsargā”. Paziņojuma 4. punktā, proti 4.1.2. punktā (Informācijas kontrole), 4.1.3. punktā (Nepieciešamo tehnoloģijas līdzekļu mobilizēšana) un 4.2.3.2. punktā (Informācijas sistēmas) minēti vairāki mērķi saistībā ar informācijas plūsmu un tehnoloģijas līdzekļiem. Šajā sakarā Eiropas informācijas modeļa izstrāde (4.1.2. punkts) uzskatāma par visgrūtāko priekšlikumu. EDAU atzinumā šis priekšlikums ir analizēts padziļināti.
10. VII daļā īsumā apskatīts īpašs temats saistībā ar datu aizsardzību brīvības, drošības un tiesiskuma telpā, proti, piekļuve tiesai un e-tiesiskumam.
14. Otrais aspekts ir darbību starptautiskā rakstura pieaugums. No vienas puses, digitālā laikmeta datu apmaiņu neierobežo Eiropas Savienības ārējās robežas, bet no otras puses, aizvien pieaug starptautiskas sadarbības nepieciešamība visās ES darbību jomās saistībā ar brīvības, drošības un tiesiskuma telpu, proti – cīņa pret terorismu, policijas un tiesu sadarbība, civiltiesības un robežkontrole ir tikai daži piemēri.
15. Trešais aspekts ir datu izmantošana tiesībsardzības nolūkiem – sekas nesējamiem draudiem sabiedrībai neatkarīgi no tā, vai tie ir vai nav saistīti ar terorismu, ir tādas, ka tiesībsardzības iestādēm ir (prasības nodrošināt) vairāk iespēju ievākt, uzglabāt personas datus un veikt to apmaiņu. Daudzos gadījumos aktīvi tiek iesaistīti privāti dalībnieki, kā *inter alia* apliecināts datu saglabāšanas direktīvā⁽⁷⁾ un dažādos ar pasažieru datu reģistru (PDR) saistītos dokumentos⁽⁸⁾.

III. ATZINUMA ASPEKTI

11. Šajā atzinumā Paziņojuma izpēte un vispārīgāk – brīvības, drošības un tiesiskuma telpas nākotnes analīze, kāda tā iecerēta jaunajā daudzgadu programmā, – ir veikta, galveno uzsvāru liekot uz vajadzību aizsargāt pamattiesības. Izpētes pamatā būs arī EDAU ieguldījums ES politikas izstrādē šajā jomā, kurš galvenokārt veic padomdevēja funkcijas. Līdz šim EDAU ir pieņēmis vairāk nekā trīsdesmit atzinumus un komentārus par ierosmēm saistībā ar Hāgas programmu un tie visi ir pieejami EDAU tīmekļa vietnē.
12. Izvērtējot minēto Paziņojumu, EDAU jo īpaši ir ņēmis vērā četrus turpinājumā izklāstītus aspektus, kas ir būtiski brīvības, drošības un tiesiskuma nākotnei. Arī Paziņojumā tiem visiem ir piešķirta būtiska nozīme.
13. Pirmais aspekts ir digitālas informācijas plūsmas arvien lielākā intensitāte iedzīvotāju ikdienā, attīstoties informācijas un komunikāciju tehnoloģijām⁽⁶⁾. Sabiedrība attīstās tā nereti dēvētās “izsekojamas sabiedrības” virzienā, kurā katrs iedzīvotāju veikts elektronisks darījums un gandrīz katra darbība atstāj digitālas pēdas. Jau pašlaik strauji attīstās tā dēvētais “lietiskais internets” un “datorizēta vide”, izmantojot radiofrekvenču identifikācijas birkas (*RFID tags*). Arvien vairāk tiek izmantoti elektroniski cilvēka ķermeņa dati (biometriski dati). Šāda attīstība virzās uz arvien saistītāku pasauli, kurā valsts drošības organizācijas var piekļūt milzīgam daudzumam iespējami noderīgas informācijas, kas tiešā veidā var ietekmēt attiecīgo personu dzīvi.
16. Ceturtais aspekts ir brīva pārvietošanās. Brīvības, drošības un tiesiskuma telpas pakāpeniskai attīstībai vajadzīga turpmāka iekšējo robežu un iespējamu brīvas pārvietošanās šķēršļu likvidēšana. Jaunos dokumentos saistībā ar šo telpu nekādā gadījumā nevajadzētu paredzēt šādu šķēršļu atjaunošanu. Brīva pārvietošanās šajā noteiktajā gadījumā, no vienas puses, ietver personu brīvu pārvietošanos, un, no otras puses, (personas) datu brīvu apriti.
17. Minētie četri aspekti parāda, ka apstākļi, kādos informācija tiek izmantota, strauji mainās. Šādā sakarā nevar būt šaubu, ka ir svarīgi izveidot spēcīgu mehānismu pilsoņu pamattiesību aizsardzībai un jo īpaši privātās dzīves un datu aizsardzībai. Tieši šo iemeslu dēļ EDAU ir izvēlējis datu aizsardzības nepieciešamību par pētījuma galveno aspektu, kā minēts 11. punktā.

⁽⁶⁾ Iekšlietu ziņojumā šī parādība tiek dēvēta pat par “digitālu cunami”.

⁽⁷⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2006/24/EK (2006. gada 15. marts) par tādu datu saglabāšanu, kurus iegūst vai apstrādā saistībā ar publiski pieejamu elektronisko komunikāciju pakalpojumu sniegšanu vai publiski pieejamu komunikāciju tīklu nodrošināšanu, un par grozījumiem Direktīvā 2002/58/EK, OV L 105, 13.4.2006., 54. lpp.

⁽⁸⁾ Skatīt, piem., Nolikumu starp Eiropas Savienību un Amerikas Savienotajām Valstīm par gaisa pārvadātāju veikto pasažieru datu reģistra (PDR) datu apstrādi un pārsūtīšanu Amerikas Savienoto Valstu Iekšzemes drošības departamentam (2007. gada PDR nolīgums), OV L 204, 4.8.2007., 18. lpp., un priekšlikumu Padomes pamatlēmumam par pasažieru datu reģistra (PDR) izmantošanu tiesībsardzības vajadzībām, COM(2007) 654 galīgā redakcija.

IV. VISPĀRĪGS IZVĒRTĒJUMS

18. Paziņojums un Stokholmas programma ir izstrādāta, lai precizētu ES plānus nākamajiem pieciem gadiem, un to ietekme, iespējams, izpaužīsies vēl ilgākā laikposmā. EDAU norāda, ka Paziņojums no Lisabonas līguma viedokļa ir sagatavots neitrāli. EDAU pilnībā saprot, kāpēc Komisija ir izvēlējusies šādu pieeju, bet vienlaikus pauž nožēlu, ka Paziņojumā nevarēja pilnīgi izmantot Lisabonas līgumā sniegtās papildu iespējas. Šajā atzinumā Lisabonas līguma perspektīvai tiks pievērsta lielāka uzmanība.
19. Paziņojums sagatavots, ņemot vērā ES iepriekšējo gadu rīcības rezultātus brīvības, drošības un tiesiskuma telpā. Šos rezultātus varētu raksturot kā tādus, kas bijuši atkarīgi no konkrētiem notikumiem, pastiprinot pasākumus, ar kuriem paplašina tiesībaizsardzības iestāžu pilnvaras, un kuri neizbēgami skar pilsoņus. Tā tas ir jomās, kurās intensīvi izmantot personas datus un apmainās ar tiem un kurās datu aizsardzība tādēļ ir būtiska. Rezultāti kļuva atkarīgi no notikumiem no brīža, kad tādi ārēji notikumi kā uzbrukums 11. septembrī un bumbu sprādzieni Madridē un Londonā deva spēcīgu pamudinājumu tiesību aktu izstrādes darbībām. Piemēram, pasažieru datu pārsūtīšana Amerikas Savienotajām Valstīm vērtējama kā sekas 11. septembra notikumiem⁽⁹⁾, savukārt bumbu sprādzieni Londonā noveda pie datu saglabāšanas Direktīvas 2006/24/EK⁽¹⁰⁾ pieņemšanas. Uzsvars tika likts uz piespiedu pasākumiem, jo ES likumdevēja vara pievērsās pasākumiem, kuri sekmē datu izmantošanu un apmaiņu, bet pasākumi, kuru mērķis ir garantēt personas datu aizsardzību, tika apspriesti mazāk steidzamā kārtā. Galvenais pieņemtais datu aizsardzības pasākums bija Padomes Pamatlēmums 2008/977/TI par tādu personas datu aizsardzību, ko apstrādā, policijas un tiesu iestādēm sadarbojoties krimināllietās⁽¹¹⁾, ko Padomē apsprieda trīs gadus. Iznākumā tika pieņemts Padomes pamatlēmums, kurš nav pilnībā apmierinošs (skatīt 29.–30. punktu).
20. Pēdējo gadu pieredze liecina, ka pirms jaunu dokumentu pieņemšanas, ir jāanalizē, kā tie ietekmēs tiesībaizsardzības iestādes un Eiropas pilsoņus. Šādā analizē būtu pienācīgi jāņem vērā, kādā mērā tiks skarta privātā dzīve, kā arī dokumenta lietderība tiesībaizsardzībai, turklāt tas būtu
- jādara ne tikai jauna dokumenta ierosināšanas un apspriešanas posmā, bet arī pēc tam, kad dokuments jau ir ieviests, proti – veicot periodisku pārskatīšanu. Ir svarīgi šādu analīzi sagatavot arī izstrādājot jaunu daudzgadu programmu, kurā tiks izklāstītas galvenās ierosmes tuvākai nākotnei.
21. EDAU pauž gandarījumu par to, ka Paziņojumā ir ņemta vērā pamattiesību aizsardzība un jo īpaši personas datu aizsardzība, kā viens no galvenajiem jautājumiem brīvības, drošības un tiesiskuma telpas nākotnei. Paziņojuma 2. punktā ES ir nosaukta par unikālu telpu, kurā pamattiesību aizsardzība balstās uz kopīgām vērtībām. Atzinīgi vērtējams arī tas, ka Paziņojumā pievienošanās Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijai ir minēta kā prioritārs uzdevums – pat kā pirmais prioritārais uzdevums. Pievienošanās (šai konvencijai) ir nozīmīgs solis virzībā uz to, lai nodrošinātu saskaņotu un vienotu sistēmu pamattiesību aizsardzībai. Turklāt datu aizsardzības jautājumiem Paziņojumā ir atvēlēta centrālā vieta.
22. Šādi uzsvāri Paziņojumā liecina par apņēmīgu ieceri nodrošināt pilsoņu pamattiesības un, darot to, – īstenot līdzsvarotāku pieeju. Valdībām ir vajadzīgi atbilstīgi instrumenti, lai garantētu pilsoņu drošību, tomēr mūsu Eiropas sabiedrībā tām ir pilnībā jāievēro pilsoņu pamattiesības. Pilsoņu interešu aizstāvēbai⁽¹²⁾ vajadzīga Eiropas Savienība, kas nodrošinātu šādu līdzsvaru.
23. Pēc EDAU domām, Paziņojumā ir pienācīgi ņemta vērā vajadzība pēc šāda līdzsvara, tostarp personas datu aizsardzības nepieciešamība. Tajā atzīts, ka jāmaina uzsvāri. Tas ir svarīgi, jo brīvības, drošības un tiesiskuma telpā politikai nevajadzētu sekmēt pakāpenisku virzību uz “izsekojamu sabiedrību”. EDAU cer, ka Padome īstenoš tādu pašu pieeju arī Stokholmas programmā, turklāt atzīstot šā atzinuma 25. punktā minētos ievirzes jautājumus.
24. Tas ir īpaši svarīgi, jo brīvības, drošības un tiesiskuma telpa ir vieta, kura “veido pilsoņu dzīves apstākļus, jo īpaši viņu atbildības privāto telpu, kā arī personiskā un sociālā nodrošinājuma apstākļus, ko aizsargā pamattiesības”, kā pavisam nesenu uzsvērusi Vācijas Konstitucionālā tiesa 2009. gada 30. jūnija spriedumā saistībā ar Lisabonas līgumu⁽¹³⁾.

⁽⁹⁾ Iepriekšējā zemspējas piezīmē minētais 2007. gada PDR nolīgums un tam sekojoši dokumenti.

⁽¹⁰⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2006/24/EK (2006. gada 15. marts) par tādu datu saglabāšanu, kurus iegūst vai apstrādā saistībā ar publiski pieejamu elektronisko komunikāciju pakalpojumu sniegšanu vai publiski pieejamu komunikāciju tīklu nodrošināšanu, un par grozījumiem Direktīvā 2002/58/EK, OV L 105, 13.4.2006., 54. lpp. Kaut arī juridiskais pamats ir EK līguma 95. pants, direktīva bija tieša reakcija uz bumbu sprādzieniem Londonā.

⁽¹¹⁾ Padomes Pamatlēmums 2008/977/TI (2008. gada 27. novembris) par tādu personas datu aizsardzību, ko apstrādā, policijas un tiesu iestādēm sadarbojoties krimināllietās, OV L 350, 30.12.2008., 60. lpp.

⁽¹²⁾ Skatīt Paziņojuma nosaukumu.

⁽¹³⁾ Vācijas Konstitucionālās tiesas 2009. gada 30. jūnija paziņojums presei Nr. 72/2009, 2. punkta c) apakšpunkts.

25. EDAU uzsver, ka šādā telpā:

- informācijas apmaiņa starp dalībvalstu iestādēm, tostarp atkarībā no apstākļiem – starp strukturām vai datu bāzēm, būtu jāveic, pamatojoties uz atbilstošiem un efektīviem mehānismiem, kas nodrošina pilnīgu pilsoņu pamattiesību ievērošanu un savstarpēju uzticību,
- tam vajadzīga ne tikai informācijas pieejamība apvienojumā ar savstarpēju dalībvalstu (un ES) tiesību sistēmu atzīšanu, bet arī informācijas aizsardzības standartu saskaņošana, piemēram, bet ne tikai, izmantojot kopīgu datu aizsardzības sistēmu,
- šādi kopīgi standarti būtu jāpieņem ne tikai pārrobežu mēroga gadījumos. Savstarpēja uzticība var pastāvēt tikai, ja ir stingri standarti, kurus vienmēr ievēro un saistībā ar kuriem nepastāv iespējamība, ka tie netiks piemēroti, ja kādā brīdī attiecīgais gadījums vairs neatbilst pārrobežu raksturam. Neatkarīgi no tā, jo īpaši attiecībā uz informācijas izmantošanu, atšķirības starp “iekšējiem” un “pārrobežu” datiem praksē nav savietojamas⁽¹⁴⁾.

V. INSTRUMENTI DATU AIZSARDZĪBAI

V.1. Ceļā uz visaptverošu datu aizsardzības režīmu

26. EDAU atbalsta stratēģisko pieeju, proti, Paziņojumā piešķirt datu aizsardzībai centrālo vietu. Patiešām daudzas ierosmes saistībā ar brīvības, drošības un tiesiskuma telpu balstās uz personas datu izmantošanu un, lai tās sekmīgi īstenotu, laba datu aizsardzība ir būtiska. Privātās dzīves neaizskaramība un datu aizsardzība nav tikai aizvien pieaugošs juridisks pienākums ES mērogā, tas, kā liecina *Eurobarometer*⁽¹⁵⁾ pētījuma dati, ir arī Eiropas pilsoņiem būtisks jautājums. Turklāt būtiski ir arī ierobežot piekļuvi personas datiem, tādējādi nodrošinot tiesībaizsardzības iestāžu uzticību tiem.
27. Paziņojuma 2.3. punktā ir teikts, ka ir vajadzīgs visaptverošs datu aizsardzības režīms, kas attiektos uz visām ES kompetences jomām⁽¹⁶⁾. EDAU pilnībā atbalsta šo mērķi,

neatkarīgi no tā, vai Lisabonas līgums stāties spēkā. Viņš arī norāda, ka šāds režīms nenozīmē, ka visam apstrādes procesam būtu jāpieņem tikai viena juridiska sistēma. Saskaņā ar šobrīd spēkā esošiem līgumiem iespējas pieņemt vienu visaptverošu juridisku sistēmu, ko piemērotu visam apstrādes procesam, ir ierobežotas, jo pastāv pilāru struktūra un tas, ka vismaz pirmajā pilārā tādu datu aizsardzībai, ko apstrādā Eiropas iestādes, ir atsevišķs juridisks pamats (EK līguma 286. pants). Tomēr EDAU norāda, ka dažus uzlabojumus ir iespējams veikt, pilnībā izmantojot iespējas, ko sniedz šobrīd spēkā esoši līgumi, kā to ir uzsvērusi Komisija paziņojumā “Hāgas programmas īstenošana – turpmāka rīcība”⁽¹⁷⁾. Kad Lisabonas līgums būs stājies spēkā, Līguma par ES darbību 16. pants nodrošinās vajadzīgo juridisko pamatu vienai visaptverošai juridiskai sistēmai, ko piemēros visam datu apstrādes procesam.

28. EDAU norāda, cik svarīgi jebkurā gadījumā ir nodrošināt konsekveni juridiskajā sistēmā attiecībā uz datu aizsardzību, vajadzības gadījumā veicot dažādu brīvības, drošības un tiesiskuma jomā piemērotu juridisko instrumentu saskaņošanu un apvienošanu.

Saistība ar šobrīd spēkā esošiem līgumiem

29. Pirmais solis tika sperts pavisam nesen, pieņemot Padomes Pamatlēmumu 2008/977/TI⁽¹⁸⁾. Tomēr šo juridisko instrumentu nevar noteikt par visaptverošu sistēmu pēc būtības, jo tā noteikumi nav vispārēji piemērojami. Tie nav piemērojami vienas valsts iekšējā gadījumā, proti, ja personas datu izcelsme ir tajā dalībvalstī, kura tos izmanto. Šāds ierobežojums nenovēršami mazinātu Padomes pamatlēmuma papildu vērtību, ja vien visas dalībvalstis nenolemj iekļaut šādus iekšējus gadījumus valsts īstenošanas tiesību aktos, kas ir maz ticams.
30. Otrs iemesls, kāpēc EDAU uzskata, ka Padomes Pamatlēmums 2008/977/TI nesatur ilgtermiņā apmierinošu datu aizsardzības sistēmu brīvības, drošības un tiesiskuma telpai, ir tas, ka vairāki noteikumi nesaskan ar Direktīvu 95/46/EK. Saskaņā ar šobrīd spēkā esošiem līgumiem otrais solis varētu būt Padomes pamatlēmuma darbības jomas paplašināšana un saskaņošana ar Direktīvu 95/46/EK.
31. Papildu stimulu visaptveroša datu aizsardzības režīma izveidei varētu dot, nosakot skaidru un ilgtermiņa redzējumu. Šādā redzējumā varētu iekļaut vispārēju un saskaņotu pieeju, lai definētu datu iegūšanu un apmaiņu, kā arī esošo

⁽¹⁴⁾ Šo pēdējo punktu EDAU ir izklāstījis 2005. gada 19. decembra atzinumā par priekšlikumu Padomes pamatlēmumam par to, kā aizsargāt personas datus, ko apstrādā, sadarbojoties policijas un tiesu iestādēm krimināllietās (COM(2005) 475 galīgā redakcija), OV C 47, 25.2.2006., 27. lpp., 30.–32. punkts.

⁽¹⁵⁾ *Data Protection in the European Union – Citizens' perceptions* (“Datu aizsardzība Eiropas Savienībā – pilsoņu viedokļi”), analītisks ziņojums, *Flash Eurobarometer* 225. izdevums, 2008. g. janvāris, http://www.ec.europa.eu/public_opinion/flash/fl_225_en.pdf

⁽¹⁶⁾ Skatīt arī Paziņojuma prioritāros jautājumus.

⁽¹⁷⁾ COM(2006) 331 galīgā redakcija, 2006. gada 28. jūnijs.

⁽¹⁸⁾ Skatīt 11. zemsvītras piezīmi.

datu bāzu izmantošanu, un vienlaikus – datu aizsardzības garantijas. Šāda redzējuma esamība ļautu izvairīties no instrumentu (un līdz ar to personas datu apstrādes) pārklāšanās un dublēšanās. Tam arī vajadzētu sekmēt ES politikas virzienu saskaņotību šajā jomā, kā arī uzticību tam, kā valsts iestādes rīkojas ar pilsoņu datiem. EDAU iesaka Padomei Stokholmas programmā paziņot, ka ir vajadzīgs skaidrs ilgtermiņa redzējums.

32. EDAU iesaka arī novērtēt un iekļaut plānos pasākumus, kas šajā jomā jau ir pieņemti, kā arī konkrētu to īstenošanu un efektivitāti. Šādā novērtējumā būtu pienācīgi jāņem vērā tas, kādā mērā tiks skarta privātā dzīve, kā arī lietderība tiesībaizsardzībai. Ja vērtējot noskaidrojas, ka daži pasākumi nenes paredzētos rezultātus vai nav proporcionāli noteiktajam mērķim, būtu jāapsver šādas darbības:

— kā pirmā darbība – pasākumu grozījumi vai atcelšana tiktāl, ciktāl tie nav pietiekami pamatoti, lai nodrošinātu konkrētu papildu vērtību tiesībaizsardzības iestādēm un Eiropas pilsoņiem,

— kā otra – jāizvērtē iespējas uzlabot esošo pasākumu piemērošanu,

— tikai kā trešā darbība būtu jāierosina ar jauniem tiesību aktiem saistīti pasākumi, ja pastāv varbūtība, ka šādi jauni pasākumi ir vajadzīgi paredzētajiem mērķiem. Jaunus tiesību aktus būtu jāpieņem vienīgi tad, ja tie sniedz skaidru un noteiktu papildu vērtību tiesībaizsardzības iestādēm un Eiropas pilsoņiem.

EDAU iesaka iekļaut Stokholmas programmā atsauci uz esošo pasākumu vērtēšanas sistēmu.

33. Visbeidzot, bet ne mazāk svarīgi, būtu vērst īpašu uzmanību labākai esošo aizsargmehānismu īstenošanai atbilstīgi Komisijas paziņojumam par pasākumiem, kas veikti saskaņā ar Darba programmu labākai Datu aizsardzības direktīvas īstenošanai ⁽¹⁹⁾ un EDAU ieteikumiem, kas izklāstīti viņa atzinumā par minēto paziņojumu ⁽²⁰⁾. Diemžēl trešajā pilārā Komisijai trūkst iespēju sākt pienākumu neizpildes procedūru.

Saistība ar Lisabonas līgumu

34. Lisabonas līgums sniedz iespēju izveidot īstu visaptverošu datu aizsardzības sistēmu. Līguma par Eiropas Savienības

darbību 16. panta 2. punktā noteikts, ka Padome un Eiropas Parlaments paredz noteikumus par datu aizsardzību attiecībā uz Savienības iestāžu un struktūru veikto personas datu apstrādi, kā arī personas datu apstrādi, ko veic dalībvalstis saistībā ar Savienības tiesību aktu darbības jomu, un datu apstrādi, ko veic privāti tiesību subjekti.

35. EDAU saprot Paziņojumā likto uzsvāru uz visaptverošu datu aizsardzības režīmu kā Komisijas mērķi ierosināt jaunu sistēmu, kuru piemērotu visām datu apstrādes darbībām. Viņš pilnīgi atbalsta šo mērķi, kas uzlabos sistēmas saskaņotību, nodrošinās juridisku noteiktību un tādējādi uzlabos datu aizsardzību. Tas jo īpaši ļautu nākotnē izvairīties no grūtībām noteikt pilārus atdalošo robežu gadījumos, kad privātajā sektorā komerciāliem mērķiem ievākti dati tiek vēlāk izmantoti tiesībaizsardzības nolūkā. Kā liecina svarīgi Tiesas spriedumi saistībā ar PDR ⁽²¹⁾ un datu saglabāšanu ⁽²²⁾, šāda pilārus atdaloša robeža nav pilnībā atbilstoša realitātei.

36. EDAU ierosina Stokholmas programmā uzsvērt šo visaptveroša datu aizsardzības režīma apstākli. Tas parāda, ka šāds režīms nav tikai vienkārša vēlme, bet gan vajadzība, kuru nosaka mainīgā datu izmantošanas prakse. Viņš iesaka iekļaut Stokholmas programmā prioritāti – vajadzību pieņemt jaunu juridisku sistēmu, ar kuru *inter alia* aizstātu Padomes Pamatlēmumu 2008/977/TI.

37. EDAU uzsver, ka uz vispārīgas juridiskas sistēmas balstīta visaptveroša datu aizsardzības režīma jēdziens neizslēdz iespēju pieņemt papildu noteikumus par datu aizsardzību policijas un tiesu nozares vajadzībām. Tādos papildu noteikumos varētu ņemt vērā īpašas vajadzības no tiesībaizsardzības viedokļa, kā paredzēts Lisabonas līgumam pievienotajā 21. deklarācijā ⁽²³⁾.

V.2. Datu aizsardzības principu pārskatīšana

38. Paziņojumā minēts, ka tehnoloģiju izmaiņas maina saziņu starp iedzīvotājiem un valsts un privātām organizācijām. Pēc Komisijas domām, tādēļ būtu jāpārskata virkne datu aizsardzības pamatprincipu.

⁽²¹⁾ Tiesas 2006. gada 30. maija spriedums – Eiropas Parlaments pret Eiropas Savienības Padomi (C-317/04) un Eiropas Kopienų Komisiju (C-318/04), apvienotas lietas C-317/04 un C-318/04, ECR (2006.) P. I-4721.

⁽²²⁾ Tiesas 2009. gada 10. februāra spriedums – Īrija pret Eiropas Parlamentu un Eiropas Savienības Padomi, lieta C-301/06, lieta vēl nav publicēta.

⁽²³⁾ Skatīt 21. deklarāciju par tādu personas datu aizsardzību, ko apstrādā, policijas un tiesu iestādēm sadarbojoties krimināllietās, kas pievienota starpvaldību konferences, kura pieņēma Lisabonas līgumu, nobeiguma aktam, OV C 115, 9.5.2008., 345. lpp.

⁽¹⁹⁾ COM(2007) 87 galīgā redakcija, 2007. gada 7. marts.

⁽²⁰⁾ 2007. gada 25. jūlija atzinums, OV C 255, 27.10.2007., 1. lpp., jo īpaši 30. punkts.

39. EDAU pauž gandarījumu par šīm Paziņojumā minētajām iecerēm. Ņemot vērā tehnoloģiju izmaiņas, šo principu efektivitātes novērtējums būtu ļoti lietderīgs. Pirmkārt, ir svarīgi atzīmēt, ka datu aizsardzības principu pārskatīšanai un atkārtotai apstiprināšanai ne vienmēr ir jābūt tieši saistītai ar tehnoloģijas attīstību. Tā varētu būt vajadzīga arī, ņemot vērā citus aspektus, kas minēti III daļā, proti, starptautiskās nozīmes palielināšanās, pieaugoša datu izmantošana tiesībaizsardzības jomā un datu brīva aprīte.

40. Turklāt, pēc EDAU domām, šādu novērtēšanu var iekļaut atklātās konsultācijās, par ko Komisija paziņoja konferencē "Personas dati – plašāks izmantojums, lielāka aizsardzība?", kas notika 2009. gada 19. un 20. maijā. Šādas atklātās konsultācijas varētu sniegt vērtīgu ieguldījumu⁽²⁴⁾. EDAU ierosina Padomei Stokholmas programmā un Komisijai publiskajās deklarācijās par konsultācijām uzsvērt saikni starp Paziņojuma 2.3. punktā minētajām iecerēm un atklātām konsultācijām par datu aizsardzības nākotni.

41. Kā piemērs tam, ko varētu iekļaut šādā novērtēšanā, ir doti šādi punkti:

— personas dati brīvības, drošības un tiesiskuma jomā mēdz būt īpaši konfidenciāli, piemēram, dati par kriminālsodāmību, policijas dati un biometriski dati, piemēram, pirkstu nospiedumi un DNS profili,

— to apstrāde var radīt nevēlamas sekas datu subjektiem, jo īpaši ņemot vērā tiesībaizsardzības iestāžu piespiedu pilnvaras. Bez tam datu pārraudzība un analīze arvien biežāk tiek veikta automatizēti, nereti bez cilvēku palīdzības. Tehnoloģijas ļauj personu datu datubāzēs veikt vispārīgu meklēšanu (datizrāci ("data mining"), profilēšanu, u. c.). Būtu skaidri jānosaka juridiskās saistības, uz kurām balstītos datu apstrāde,

— datu aizsardzības jomas tiesību aktu stūrakmens ir noteikums, ka personas datus iegūst konkrētiem mērķiem un tos neizmanto nekā citādi, ka vien šādiem mērķiem. Datu izmantošana nesaderīgiem mērķiem var tikt atļauta tikai ciktāl, ciktāl to nosaka tiesību akti un ciktāl tas vajadzīgs īpašu sabiedrības interešu īstenošanai, piemēram, tādu, kas minētas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 8. panta 2. punktā,

— vajadzība ievērot mērķa ierobežojuma principu var ietekmēt pašreizējās datu izmantošanas tendences. Tiesībaizsardzības iestādes izmanto datus, kurus komerciā-

liem mērķiem ir ieguvuši privāti uzņēmumi sakaru, transporta un finanšu nozarēs. Turklāt, piemēram, imigrācijas un robežkontroles jomā tiek izveidotas liela mēroga informācijas sistēmas. Bez tam tiek atļauti starpsavienojumi un piekļuve, tādējādi paplašinot mērķu loku, kuru vajadzībām personas dati tika sākotnēji ievākti. Ir jāpārskata pašreizējā kārtība, tostarp vajadzības gadījumā jāapsver iespējami grozījumi un/vai papildu drošības pasākumi,

— papildus Paziņojumā minētajiem datu aizsardzības principiem vērtējumā būtu jāpievērš uzmanība apstrādes procesa pārskatāmībai, ļaujot datu subjektam īstenot savas tiesības. Pārskatāmība tiesībaizsardzības jomā ir sevišķi sarežģīts jautājums, jo īpaši tāpēc, ka pārskatāmībai vajadzētu būt samērīgai ar apdraudējumu, ko tā var radīt izmeklēšanai,

— būtu jārod risinājumi datu apmaiņai ar trešām valstīm.

42. Vērtējot būtu papildus jāpievēršas iespējām uzlabot datu aizsardzības principu piemērošanas efektivitāti. Šajā sakarā varētu būt lietderīgi pievērsties instrumentiem, ar kuriem var pastiprināt datu kontrolieru pienākumus. Tādos instrumentos ir jāparedz pilnīga datu kontrolieru atskaitīšanās par datu vadību. Šajā sakarā "datu pārvaldība" ir praktisks jēdziens. Tas ietver visus juridiskus, tehniskus un organizatoriskus līdzekļus, ar kuriem organizācijas nodrošina pilnīgu atbildību par rīcību ar datiem, piemēram, plānošanu un kontroli, atbilstošu tehnoloģiju izmantošanu, pienācīgu darbinieku apmācīšanu, atbilstības revīzijas, u. c.

V.3. Privāto dzīvi neskarošas tehnoloģijas

43. EDAU ir gandarīts, ka Paziņojuma 2.3. punktā ir minēta privātuma sertificēšana. Tai papildus varētu iekļaut atsauci uz "konstrukcijā iekļautu privātās dzīves neaizskaramību" un vajadzību apzināt labākās pieejamās metodes, kas atbilst ES datu aizsardzības sistēmai.

44. EDAU uzskata, ka "konstrukcijā iekļauta privātās dzīves neaizskaramība" un privāto dzīvi neskarošas tehnoloģijas varētu būt noderīgi rīki, lai nodrošinātu labāku aizsardzību, kā arī efektīvāku informācijas izmantošanu. EDAU ierosina divus, viens otru neizslēdzošus, darbības virzienus:

— privātās dzīves un datu aizsardzības sertificēšanas shēma⁽²⁵⁾ – iespēja informācijas sistēmu izstrādātājiem un lietotājiem, ar vai bez ES finansiāla vai ES tiesību aktu atbalsta,

⁽²⁴⁾ 29. panta datu aizsardzības jautājumu darba grupa, kurā darbojas EDAU, ir nolēmusi rūpīgi sagatavot savu devumu šādām atklātām konsultācijām.

⁽²⁵⁾ Piemērs šādai shēmai ir Eiropas privātuma zīmogs (*European Privacy Seal — EuroPriSe*).

— juridisks pienākums informācijas sistēmu izstrādātājiem un lietotājiem izmantot sistēmas, kuras atbilst principam “konstrukcijā iekļauta privātās dzīves neaizskaramība”. Šajā sakarā varētu būt jāpaplašina pašreizējā datu aizsardzības tiesību aktu piemērošanas joma, paredzot izstrādātājiem atbildību par viņu izstrādātajām informācijas sistēmām ⁽²⁶⁾.

EDAU ierosina Stokholmas programmā minēt šos iespējamus turpmākas attīstības virzienus.

V.4. Ārēji aspekti

45. Paziņojumā iekļauts arī tāds temats kā starptautisku datu aizsardzības standartu izstrāde un veicināšana. Šobrīd tiek īstenotas daudzas darbības, lai izstrādātu izpildāmus standartus, ko piemērotu starptautiskā mērogā; to veic, piemēram, Privātās dzīves neaizskaramības un datu aizsardzības komisāru starptautiskā konference (*International Conference of Privacy and Data Protection Commissioners*). Tuvākajā nākotnē šādu darbību rezultātā var tikt panākta starptautiska vienošanās. EDAU ierosina Stokholmas programmā paust atbalstu šīm darbībām.

46. Paziņojumā arī minēta divpusēju nolīgumu noslēgšana, pamatojoties uz panākumiem, kas gūti kopīgi ar Amerikas Savienotajām Valstīm. EDAU piekrīt uzskatam, ka vajadzīga skaidra juridiska sistēma datu nosūtīšanai trešām valstīm, un tādēļ atzinīgi vērtēja ES un ASV iestāžu kopīgo darbu augsta līmeņa kontaktgrupā saistībā ar iespējamu transatlantisku instrumentu datu aizsardzības jomā, vienlaikus aicinot nodrošināt lielāku skaidrību un uzmanību īpašiem jautājumiem ⁽²⁷⁾. Raugoties no šāda skatu punkta, būtu arī interesanti ņemt vērā iekšlietu ziņojumā minētās idejas saistībā ar Eiroatlantiskās telpas sadarbību brīvības, drošības un tiesiskuma jomā, par kuru saskaņā ar minēto pārskata ziņojumu ES būtu jāpieņem lēmums līdz 2014. gadam. Šādas Eiroatlantiskās telpas izveide nav iespējama bez pienācīgām garantijām datu aizsardzībai.

47. Pēc EDAU domām, Eiropas standartos datu aizsardzības jomā, kuru pamatā ir Eiropas Padomes 108. konvencija par personu aizsardzību attiecībā uz personas datu automātisku apstrādi ⁽²⁸⁾, kā arī Eiropas Kopienas tiesas un Eiropas

Cilvēktiesību tiesas judikatūra, būtu jānosaka aizsardzības pakāpe, kas jāparedz vispārīgā nolīgumā ar Amerikas Savienotajām Valstīm par datu aizsardzību un datu apmaiņu. Šāds vispārīgs nolīgums varētu būt pamats konkrētiem mehānismiem personas datu apmaiņai. Tas ir vēl svarīgāk, ja ņemam vērā Paziņojuma 4.2.1. punktā minēto ieceri, proti, ka Eiropas Savienībai, ja nepieciešams, ir jānoslēdz nolīgumi policijas sadarbības jomā.

48. EDAU pilnībā saprot vajadzību uzlabot starptautisku sadarbību, turklāt dažos gadījumos arī ar valstīm, kuras nenodrošina pamattiesību aizsardzību. Tomēr ⁽²⁹⁾ ir ļoti svarīgi ņemt vērā to, ka šādas starptautiskas sadarbības rezultātā palielinās iegūtu datu apjoms un to starptautiska apmaiņa. Tādēļ ir būtiski godprātīgas un likumīgas apstrādes principus – kā arī taisnīga procesa principus vispār – piemērot personas datu apkopošanai un nodošanai ārpus Savienības robežām, un personas datus nodot trešām valstīm vai starptautiskām organizācijām tikai tad, ja attiecīgās trešās personas garantē piemērotu aizsardzības līmeni vai attiecīgu aizsardzības pasākumus.

49. Nobeigumā EDAU iesaka Stokholmas programmā uzsvērt to, cik nozīmīgi ir vispārīgi nolīgumi ar Savienotajām Valstīm un citām trešām valstīm par datu aizsardzību un datu apmaiņu, kas balstītos uz ES teritorijā garantētu aizsardzības pakāpi. Veroties plašāk, EDAU norāda uz to, cik svarīgi ir aktīvi sekmēt pamattiesību ievērošanu un jo īpaši datu aizsardzības nodrošināšanu attiecībā ar trešām valstīm un starptautiskām organizācijām ⁽³⁰⁾. Turklāt Stokholmas programmā varētu iekļaut vispārīgu norādi, ka personas datu apmaiņai ar trešām valstīm ir vajadzīgs atbilstošs aizsardzības līmenis vai citi pienācīgi aizsardzības pasākumi tādās trešās valstīs.

VI. INFORMĀCIJAS IZMANTOŠANA

VI.1. Ceļā uz Eiropas Informācijas modeli

50. Labāka informācijas apmaiņa Eiropas Savienībai ir būtisks politikas mērķis brīvības, drošības un tiesiskuma telpā. Paziņojuma 4.1.2. punktā ir uzsvērts, ka drošība Eiropas Savienībā balstās uz efektīviem mehānismiem informācijas apmaiņai starp valstu iestādēm un Eiropas līmeņa dalībniekiem. Šāds uzsvars uz informācijas apmaiņu ir loģisks, ņemot vērā, ka nepastāv Eiropas mēroga policijas spēki, Eiropas krimināltiesību sistēma un robežkontrolle Eiropā. Tādēļ ar informāciju saistīti pasākumi ir nozīmīgs Eiropas

⁽²⁶⁾ Informācijas lietotāji ir iekļauti datu aizsardzības tiesību aktos kā datu kontrolieri vai apstrādātāji.

⁽²⁷⁾ Skatīt EDAU 2008. gada 11. novembra atzinumu par ES un ASV Augsta līmeņa kontaktgrupas galīgo pārskata ziņojumu par informācijas apmaiņu un privātumu, un personas datu aizsardzību, OV C 128, 6.6.2009., 1. lpp.

⁽²⁸⁾ ETS Nr. 108, 28.1.1981.

⁽²⁹⁾ Skatīt EDAU 2005. gada 28. novembra vēstuli par Komisijas paziņojumu par Brīvības, drošības un tiesiskuma telpas ārējo dimensiju; vēstule pieejama EDAU tīmekļa vietnē.

⁽³⁰⁾ Nesenajā judikatūrā par teroristu sarakstiem gūts apliecinājums, ka garantijas ir vajadzīgas – arī attiecībā ar Apvienoto Nāciju Organizāciju –, lai nodrošinātu preterorisma pasākumu atbilstību ES standartiem par pamattiesībām (Apvienotas lietas C-402/05 P un C-415/05 P, *Kadi and Al Barakaat Foundation* pret Padomi, spriedums 2008. gada 3. septembrī, lieta vēl nav publicēta).

Savienības ieguldījums, kas sniedz dalībvalstu iestādēm iespēju efektīvi cīnīties pret pārobežu noziedzību un praktiski aizsargāt ārējās robežas. Tomēr tādi pasākumi sekme ne tikai pilsoņu drošību, bet arī viņu brīvību – personu brīva pārvietošanās tika minēta kā viens no šā atzinuma uzdevumiem –, un tiesiskumu.

51. Tieši šo iemeslu dēļ Hāgas programmā tika iekļauts pieejamības princips. Tā būtība ir šāda – informācijai, kas vajadzīga cīņā pret noziedzību, būtu jāšķērso ES iekšējās robežas bez jebkādiem šķēršļiem. Jaunākā pieredze liecina, ka minētā principa īstenošana tiesību aktos nenorit viegli. Padome nepieņēma Komisijas 2005. gada 12. oktobra priekšlikumu Padomes pamatlēmumam par informācijas apmaiņu saskaņā ar pieejamības principu⁽³¹⁾. Dalībvalstis nebija gatavas pieņemt informācijas pieejamības principa sekas visā tā apmērā. Tā vietā tika pieņemti šaurāk piemērojami instrumenti⁽³²⁾, piemēram, Padomes Lēmums 2008/615/TI (2008. gada 23. jūnijs) par pārobežu sadarbības pastiprināšanu, jo īpaši apkarojot terorismu un pārobežu noziedzību (Prīmes lēmums)⁽³³⁾.

52. Kaut arī pieejamības princips bija viens no Hāgas programmas pamatelementiem, pašlaik šķiet, ka Komisija īsteno pieticīgāku pieeju. Tā paredz turpināt veicināt informācijas apmaiņu starp dalībvalstu iestādēm, izveidojot Eiropas informācijas modeli. ES prezidentvalsts Zviedrija domā tāpat⁽³⁴⁾. Tā izstrādās priekšlikumu informācijas apmaiņas stratēģijai. Padome jau ir sākusi darbu pie vērienīgā Eiropas Savienības informācijas pārvaldības stratēģijas projekta, kas ir cieši saistīta ar Eiropas informācijas modeli. EDAU ar interesi ņem vērā šos notikumus un uzsver, ka šajos projektos uzmanība būtu jāpievērš datu aizsardzības elementiem.

Eiropas informācijas modelis un datu aizsardzība

53. Iesākumā būtu jāuzsver, ka tehnoloģijām nevajadzētu būt brīvības, drošības un tiesiskuma telpas attīstības virzītājspēkam, proti, gandrīz neierobežotās jauno tehnoloģiju sniegtās iespējas vajadzētu vienmēr samērot ar attiecīgiem datu aizsardzības principiem un izmantot tās tiktāl, ciktāl tās atbilst šādiem principiem.

54. EDAU norāda, ka Paziņojumā informācijas modelis raksturots ne tikai kā tehnisks modelis: tas balstās vienlaicīgi uz stratēģiskās analīzes spēju stiprināšanu un operatīvās infor-

mācijas apkopošanas un apstrādes uzlabošanu. Tajā arī atzīts, ka, nodrošinot datu aizsardzības principu ievērošanu, būtu jāņem vērā ar politiku saistīti aspekti, piemēram, kritēriji informācijas iegūšanai, apmaiņai un apstrādei.

55. Informācijas tehnoloģijas un juridiski nosacījumi ir un būs nozīmīgi. EDAU atzinīgi vērtē Paziņojuma daļu, kas sākas ar pieņēmumu, ka Eiropas informācijas modeli nedrīkst izstrādāt, balstoties uz tehniskiem apsvērumiem. Ir ļoti svarīgi, lai informāciju iegūtu, ar to dalītos un apstrādātu tikai pamatojoties uz konkrētām drošības vajadzībām un ņemot vērā datu aizsardzības principus. EDAU arī pilnīgi atbalsta vajadzību definēt turpmāku pasākumu mehānismu, lai izvērtētu, kā notiek informācijas apmaiņa. Viņš ierosina Padomei sīkāk izstrādāt šos elementus Stokholmas programmā.

56. Šajā sakarā EDAU uzsver, ka datu aizsardzību, kuras mērķis ir aizsargāt pilsoņus, nevajadzētu vērtēt kā šķērslī efektīvai datu pārvaldībai. Tā nodrošina svarīgus rīkus informācijas uzglabāšanas, piekļuves un apmaiņas uzlabošanai. Datu pārvaldības sistēmās esošo datu precizitāti var paaugstināt arī datu subjekta tiesības būt informētam par to, kāda informācija par viņu tiek apstrādāta, kā arī labot kļūdainu informāciju.

57. Pēc būtības datu aizsardzības tiesību aktos paredzēts šādi – ja dati ir vajadzīgi īpašam un likumīgam nolūkam, tos drīkst izmantot; ja tie nav vajadzīgi pienācīgi noteiktam mērķim, tad tādas personas datus nevajadzētu izmantot. Pirmajā gadījumā, lai nodrošinātu pietiekamus aizsargmehānismus, var būt vajadzīgi papildu pasākumi.

58. Tomēr EDAU kritiski vērtē to Paziņojuma daļu, kurā “metodes turpmāko vajadzību noteikšanai” ir minētas kā daļa no informācijas modeļa. Viņš uzsver, ka arī nākotnē, izstrādājot informācijas sistēmas, pamatā vajadzētu būt mērķa ierobežojuma principam⁽³⁵⁾. Tas ir viens no būtiskākajiem nodrošinājumiem, ko datu aizsardzības sistēma sniedz pilsoņiem: cilvēkam ir jābūt iespējai laikus zināt, kādam mērķim tiek iegūti ar viņu saistīti dati un ka tie, jo īpaši nākotnē, tiks izmantoti tikai attiecīgajam mērķim. Šāda garantija pat ir iekļauta Eiropas Savienības Pamattiesību hartā – 8. pantā. Mērķa ierobežojuma princips pieļauj izņēmumus, kuri ir īpaši svarīgi brīvības, drošības un tiesiskuma telpā, taču šiem izņēmumiem nevajadzētu noteikt sistēmas uzbūvi.

⁽³¹⁾ COM(2005) 490 galīgā redakcija.

⁽³²⁾ Attiecībā uz pieejamību Prīmes lēmumā iekļauti plaši noteikumi par biometrisku datu (DNS un pirkstu nospiedumu) izmantošanu.

⁽³³⁾ OV L 210, 6.8.2008., 1. lpp.

⁽³⁴⁾ Skatīt Valdību ES darba programmu, kas minēta 5. zemsvītras piezīmē 23. lpp.

⁽³⁵⁾ Skatīt arī 41. punktu.

Pareizas uzbūves izvēle

59. Visa sākums ir pareizas informācijas apmaiņas uzbūves izvēle. Paziņojumā ir atzīts pareizas informācijas sistēmas uzbūves svarīgums (4.1.3. punkts), bet diemžēl tikai saistībā ar savstarpēju izmantojamību.

60. EDAU uzsver citu aspektu – Eiropas informācijas modeli datu aizsardzības prasībām vajadzētu būt neatņemamai visa sistēmas izstrādes procesa sastāvdaļai un tās nevajadzētu uzlūkot tikai kā nosacījumu, kas vajadzīgs, lai piešķirtu sistēmai likumību⁽³⁶⁾. Būtu jāizmanto jēdzieni “konstrukcijā iekļauta privātās dzīves neaizskaramība” un vajadzība apzināt labākās pieejamās metodes⁽³⁷⁾, kas minēti šā atzinuma 43. punktā. Eiropas informācijas modelis būtu jāizstrādā, balstoties uz šiem jēdzieniem. Proti, tas nozīmē, ka informācijas sistēmas, kuras tiek plānotas sabiedrības drošības mērķiem, vienmēr ir jāizstrādā saskaņā ar principu “konstrukcijā iekļauta privātās dzīves neaizskaramība”. EDAU iesaka Padomei iekļaut šos elementus Stokholmas programmā.

Sistēmu savstarpēja izmantojamība

61. EDAU uzsver, ka savstarpēja izmantojamība nav tikai tehnisks jautājums, tā dod ieguldījumu arī pilsoņu aizsardzībā, jo īpaši datu aizsardzībā. Raugoties no datu aizsardzības viedokļa, sistēmu savstarpēja izmantojamība, ja tā tiek pareizi organizēta, nodrošina skaidras priekšrocības, proti, nav jādublē datu uzglabāšana. Tomēr ir arī acīmredzams, ka padarot piekļuvi datiem vai to apmaiņu tehniski iespējamu, daudzos gadījumos tas kļūst par spēcīgu virzītājspēku faktiski piekļūt šādiem datiem vai veikt to apmaiņu. Citiem vārdiem sakot, savstarpēja izmantojamība ietver īpašu risku, ka starp datubāzēm, kurām ir dažādi mērķi, var veikt starpsavienojumu⁽³⁸⁾. Tādējādi var pārkāpt stingros ierobežojumus izmantot datubāzes tikai tām noteiktajiem mērķiem.

62. Tātad, tas, ka ir tehniski iespējams veikt digitālas informācijas apmaiņu starp savstarpēji izmantojamām datubāzēm vai apvienot šādas datubāzes, nav attaisnojums, lai piemērotu izņēmumu no mērķa ierobežojuma principa. Savstar-

pējai izmantojamībai katrā atsevišķā gadījumā vajadzētu būt balstītai uz skaidru un rūpīgu politikas izvēli. EDAU ierosina precizēt šo aspektu Stokholmas programmā.

VI.2. Citiem mērķiem ievāktas informācijas izmantošana

63. Paziņojumā nav tieši apskatīta viena no svarīgākajām pēdējo gadu tendencēm, proti, privātajā sektorā komerciāliem mērķiem ievāktu datu izmantošana tiesībsardzības vajadzībām. Šī tendence ir saistīta ne tikai ar informāciju par elektronisko sakaru datu plūsmu un uz (dažām) trešām valstīm lidojošu personu pasažieru datiem⁽³⁹⁾, bet arī ar finanšu nozari. Kā piemērs jāmin Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2005/60/EK (2005. gada 26. oktobris) par to, lai nepieļautu finanšu sistēmas izmantošanu nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanai un teroristu finansēšanai⁽⁴⁰⁾. Cits labi zināms un daudz apspriests piemērs ir saistīts ar personas datu apstrādi, ko veic *Society for Worldwide Interbank Financial Telecommunication (SWIFT)*⁽⁴¹⁾, jo īpaši tādu datu apstrādi, kas vajadzīgi ASV Valsts kases teroristu finansējuma izsekošanas programmas vajadzībām.

64. EDAU uzskata, ka Stokholmas programmā šīm tendencēm būtu jāpievērš īpaša uzmanība. Tās var uzskatīt par atkāpšanos no mērķa ierobežojuma principa un bieži par tādām, kas būtiski skar privāto dzīvi, jo izmantojot šos datus var atklāties plaša ziņas par personu rīcību. Ierosinot šādus pasākumus, ir jābūt ļoti spēcīgiem pierādījumiem, ka šādi privāto dzīvi skaroši pasākumi ir vajadzīgi. Ja šādi pierādījumi tiek sniegti, tad ir jānodrošina pilnīga iedzīvotāju tiesību aizsardzība.

65. EDAU uzskata, ka komerciāliem mērķiem ievāktu personas datu izmantošana tiesībsardzības vajadzībām būtu atļaujama tikai paredzot stingrus nosacījumus, piemēram:

— dati tiek izmantoti tikai īpaši noteiktiem mērķiem, piemēram, cīņai pret terorismu vai smagiem noziegumiem, un tie ir jānosaka katrā gadījumā atsevišķi,

— dati tiek nodoti, izmantojot “izsniegšana pēc pieprasījuma” sistēmu, nevis “pašrocīgas iegūšanas” sistēmu⁽⁴²⁾,

⁽³⁶⁾ Skatīt projektā *PRISE* izstrādātās “Pamatnostādnes un kritēriji privāto dzīvi neaizskarošu drošības tehnoloģiju izstrādei, ieviešanai un lietošanai” (*Guidelines and criteria for the development, implementation and use of Privacy Enhancing Security Technologies*) (<http://www.prise.oeaw.ac.at>).

⁽³⁷⁾ Labākās pieejamās metodes nozīmē visefektīvāko un modernāko pakāpi pasākumu izstrādē, kā arī to īstenošanas metodes, kuras liecina par konkrēto paņēmieni praktisku piemērotību tam, lai principā noteiktu pamatu IT drošības lietojumprogrammu un sistēmu atbilstībai privātuma, datu aizsardzības un drošības prasībām, kas noteiktas ES tiesiskajā regulējumā.

⁽³⁸⁾ Skatīt arī EDAU komentārus par Komisijas paziņojumu par Eiropas datubāzu savietojamību, 2006. gada 10. marts, pieejami http://www.edps.europa.eu/EDPSWEB/webdav/site/mySite/shared/Documents/Consultation/Comments/2006/06-03-10_Interoperability_EN.pdf

⁽³⁹⁾ Skatīt, piem., 15. punktu.

⁽⁴⁰⁾ OV L 309, 25.11.2005., 15. lpp.

⁽⁴¹⁾ Skatīt 29. panta darba grupas Atzinumu 10/2006 par personas datu apstrādi, ko veic Pasaules Starptanku finanšu telekomunikāciju sabiedrība (*Society for Worldwide Interbank Financial Telecommunication* — *SWIFT*).

⁽⁴²⁾ Saskaņā ar “izsniegšana pēc pieprasījuma” sistēmu datu kontrolieris nosūta (izsniedz) pieprasītos datus tiesībsardzības iestādei. Saskaņā ar “pašrocīgas iegūšanas” sistēmu tiesībsardzības iestāde pati piekļūst kontroliera datubāzei un atlasa (iegūst) informāciju no datubāzes. Izmantojot “pašrocīgas iegūšanas” sistēmu kontrolierim ir grūtāk turpināt būt atbildīgam.

- lūgumam sniegt datus vajadzētu būt samērīgam, ar precīzi definētam un principā balstītam uz aizdomām par konkrētām personām,
- būtu jāizvairās no vispārējas meklēšanas, datizrces un profilēšanas,
- visiem datu piekļuves gadījumiem, ar mērķi tos izmantot tiesībsardzības vajadzībām, būtu jānotiek, piesakoties sistēmā, lai būtu iespējams praktiski kontrolēt datu izmantošanu, proti, lai šādu pārbaudi varētu veikt datu subjekts saskaņā ar savām tiesībām, datu aizsardzības iestādes un tiesu iestādes.

VI.3. Informācijas sistēmas un ES struktūras

Informācijas sistēmas ar centralizētu datu uzglabāšanu vai bez tās ⁽⁴³⁾

66. Pēdējo gadu laikā brīvības, drošības un tiesiskuma telpā ir ievērojami pieaudzis informācijas sistēmu skaits, kuru izveide ir noteikta ES tiesību aktos. Dažreiz tiek pieņemti lēmumi izveidot sistēmu, kuri paredz centralizētu datu uzglabāšanu Eiropas līmenī, bet citos gadījumos tiesību aktos ir tikai paredzēts veikt informācijas apmaiņu starp valstu datubāzēm. Šengenas Informācijas sistēma iespējams ir labākais piemērs sistēmai ar centralizētu datu uzglabāšanu. No datu aizsardzības viedokļa Padomes Lēmums 2008/615/TI (Prīmes lēmums) ⁽⁴⁴⁾ ir svarīgākais piemērs sistēmai bez centralizētas datu uzglabāšanas, jo šajā lēmumā ir paredzēta apjomīga biometrisku datu apmaiņa starp dalībvalstu iestādēm.
67. Paziņojumā norādīts, ka jaunu sistēmu izveides tendence turpināsies. Pirmais piemērs, kas ņemts no Paziņojuma 4.2.2. punkta, ir informācijas sistēma, kas paplašinātu Eiropas Sodāmības reģistru informācijas sistēmu (ECRIS), iekļaujot tajā trešo valstu valstspiederīgos. Komisija jau ir uzdevusi veikt pētījumu par Eiropas rādītāju par sodītiem trešo valstu valstspiederīgajiem (*European Index for Convicted Third Country Nationals – EICTCN*), kā rezultātā, iespējams, tiks izveidota centralizēta datubāze. Otrs piemērs ir informācijas apmaiņa par personām, kas iekļautas citu dalībvalstu maksātspējas reģistros, saistībā ar e-tiesiskumu (Paziņojuma 3.4.1. punkts) un bez centralizētas datu uzglabāšanas.
68. No datu aizsardzības viedokļa, decentralizētai sistēmai būtu zināmas priekšrocības. Tā dod iespēju neveikt divkārtu datu uzglabāšanu dalībvalsts iestādē un centralizētajā sistēmā,

turklāt ir skaidra atbildība par datiem, jo dalībvalsts iestāde ir kontrolieris, un kontrole, ko veic tiesu iestādes un datu aizsardzības iestādes, var notikt dalībvalstu līmenī. Tomēr šādi sistēmai ir arī trūkumi saistībā ar datu apmaiņu ar citām jurisdikcijām, piemēram, nodrošināt, lai informācija būtu atjaunināta gan izcelsmes valstī, gan valstī, uz kuru to nosūta, kā arī nodrošināt efektīvu kontroli abās pusēs. Vēl sarežģītāk ir nodrošināt atbildību par tehnisko sistēmu, ko izmanto datu apmaiņai. Minētos trūkumus var atrisināt, izvēloties centralizētu sistēmu, un atbildību, vismaz par noteiktām sistēmas daļām (piemēram, tehnisku infrastruktūru), uzticēt Eiropas struktūrām.

69. Šajā sakarā varētu būt noderīgi izstrādāt būtiskus kritērijus izvēlei starp centralizētu un decentralizētu sistēmu, nodrošinot skaidru un rūpīgu politikas izvēli konkrētos gadījumos. Tādi kritēriji var sekmēt sistēmu darbību, kā arī pilsoņu datu aizsardzību. EDAU ierosina iekļaut Stokholmas programmā nodomu izstrādāt tādas kritērijus.

Liela mēroga informācijas sistēmas

70. Paziņojuma 4.2.3.2. punktā īsumā izklāstīta liela mēroga informācijas sistēmu nākotne, vairāk uzsverot Šengenas Informācijas sistēmu (ŠIS) un Vīzu informācijas sistēmu (VIS).
71. Tajā pašā punktā minēta arī elektroniskas dalībvalstu robežu šķērsošanas reģistrācijas sistēmas izveide, kā arī reģistrētu ceļotāju programmu izstrāde. Pēc Komisijas priekšsēdētāja vietnieka *Frattini* ierosmes Komisija bija paziņojusi, ka šī sistēma ir daļa no "robežu pasākumu kopuma" ⁽⁴⁵⁾. Sākotnējos komentāros ⁽⁴⁶⁾ EDAU puda pietiekami pamatota vajadzība pēc šādas privāto dzīvi skarošas sistēmas papildus jau esošām liela mēroga sistēmām. EDAU neredz citu papildu pamatojumu, ka šāda sistēma būtu vajadzīga, un tādēļ iesaka Padomei neiekļaut šo ideju Stokholmas programmā.
72. Šajā sakarā EDAU vēlas atsaukties uz saviem atzinumiem par dažādām ierosmēm ES informācijas apmaiņas jomā ⁽⁴⁷⁾, kuros viņš sniedzis vairākus ieteikumus un piezīmes par to, kā datu aizsardzība ietekmē lielu datubāzu izmantošanu ES

⁽⁴³⁾ Šajā gadījumā ar vārdiem "centralizēta uzglabāšana" saprot datu uzglabāšanu centrālā Eiropas līmenī, bet "decentralizēta uzglabāšana" nozīmē, ka dati tiek uzglabāti dalībvalstu līmenī.

⁽⁴⁴⁾ Skatīt 33. zemsēdētāja piezīmi.

⁽⁴⁵⁾ Komisijas Paziņojums "Sagatavojot nākamos soļus robežu pārvaldībai Eiropas Savienībā", 13.2.2008., COM(2008) 69.

⁽⁴⁶⁾ EDAU sākotnēji komentāri par trim Komisijas paziņojumiem par robežu pārvaldību (COM(2008) 69, COM(2008) 68 un COM(2008) 67), 2008. gada 3. marts. http://www.edps.europa.eu/EDPSWEB/webdav/site/mySite/shared/Documents/Consultation/Comments/2008/08-03-03_Comments_border_package_EN.pdf

⁽⁴⁷⁾ It īpaši – 2005. gada atzinums par priekšlikumu Eiropas Parlamenta un Padomes regulai par Vīzu informācijas sistēmu (VIS) un datu apmaiņu starp dalībvalstīm saistībā ar īstermiņa vīzām, OV C 181, 23.7.2005., 13. lpp., un 2005. gada 19. oktobra atzinums par trim priekšlikumiem attiecībā uz otrās paaudzes Šengenas Informācijas sistēmu (ŠIS II), OV C 91, 19.4.2006., 38. lpp.

līmenī. Papildus citiem jautājumiem viņš vērsa īpašu uzmanību uz to, ka ir vajadzīgi spēkā esoši spēcīgi un individuāli pielāgoti aizsargmehānismi, kā arī samērīgi un vajadzīgi ietekmes novērtējumi pirms jebkādu pasākumu ierosināšanas vai īstenošanas šajā jomā. EDAU ir vienmēr aizstāvējis pareizu un datu aizsardzības prasībām atbilstošu līdzsvaru starp drošības prasībām un sistēmās minētu iedzīvotāju privātās dzīves aizsardzību. Tādu pašu nostāju viņš pauja būdams sistēmu centrālo daļu uzraudzītājs.

73. Bez tam EDAU vēlētos izmantot iespēju un uzsvērt, ka ir vajadzīga saskaņota pieeja ES informācijas apmaiņai kopumā, lai būtu juridiska, tehniska un uzraudzības saskaņotība starp sistēmām, kuras jau darbojas, un tām, kuras vēl tiek izstrādātas. Patiešām, mūsdienās vairāk nekā jebkad iepriekš, ir noteikti vajadzīgi drosmīgi un visaptveroši redzējumi par to, kādai būtu jāizskatās ES informācijas apmaiņai un liela mēroga informācijas sistēmu nākotnei. Tikai balstoties uz šādu redzējumu varētu būt iespējams atkārtoti apsvērt elektroniskas dalībvalstu robežu šķērsošanas reģistrācijas sistēmas izveidi.
74. EDAU ierosina iekļaut Stokholmas programmā atsauci uz nodomu izstrādāt šādu redzējumu, kurā vajadzētu ietvert analīzi par iespējamu Lisabonas līguma stāšanās spēkā un tā ietekmi uz sistēmām, kuras balstās uz pirmā un trešā pīlāra juridisko pamatu.
75. Visbeidzot, Paziņojumā minēta jaunas aģentūras izveide, kuras kompetencē saskaņā ar Paziņojumu būtu elektroniska robežu šķērsošanas reģistrācijas sistēma. Vienlaikus Komisija pieņēma priekšlikumu izveidot šādu aģentūru⁽⁴⁸⁾. EDAU principā atbalsta šo priekšlikumu, jo tas varētu padarīt šo sistēmu darbību, tostarp datu aizsardzību efektīvāku. Viņš laikus sniegs atzinumu par šo priekšlikumu.

Eiropols un Eurojust

76. Eiropola loma Paziņojumā ir minēta vairākās vietās, un tajā kā prioritārs jautājums ir uzsvērts, ka Eiropolam ir jāuzņemas centrālā loma koordinēšanas, informācijas apmaiņas un speciālistu apmācību jomā. Tāpat Paziņojuma 4.2.2. punktā ir minētas nesenās izmaiņas Eurojust un Eiropola sadarbības juridiskajā sistēmā un paziņots, ka tiks turpināta Eurojust stiprināšana, jo īpaši saistībā ar pārrobežu organizētās noziedzības izmeklēšanu. EDAU pilnīgi atbalsta šos mērķus, ar nosacījumu, ka tiek pienācīgi nodrošināti datu aizsardzības aizsargmehānismi.

⁽⁴⁸⁾ Komisijas 2009. gada 24. jūnija priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko izveido aģentūru Šengenas Informācijas sistēmas (ŠIS II), Vīzu informācijas sistēmas (VIS), EURODAC un citu lielapjoma IT sistēmu darbības pārvaldībai brīvības, drošības un tiesiskuma telpā (COM(2009) 293/2).

77. Šajā sakarā EDAU pauž gandarījumu par jauna nolīguma projektu, par ko Eiropols un Eurojust nesen vienojās⁽⁴⁹⁾, un kura mērķis ir uzlabot un pilnveidot abu struktūru savstarpēju sadarbību un radīt apstākļus efektīvai informācijas apmaiņai starp tām. Tas ir darbs, kurā efektīvai un praktiskai datu aizsardzībai ir būtiska nozīme.

VI.4. Biometrisku datu izmantošana

78. EDAU norāda, ka Paziņojumā nav skatīts jautājums par arvien pieaugošu biometrisku datu izmantošanu, kas paredzēta dažādos Eiropas Savienības juridiskos instrumentos par informācijas apmaiņas izmantošanu, tostarp instrumentos, ar ko izveido liela mēroga informācijas sistēmas. Par to var paust tikai nožēlu, zinot, ka no datu aizsardzības un privātās dzīves viedokļa, tas ir īpaši svarīgs un delikāts jautājums.
79. Kaut arī EDAU atzīst biometrisku datu izmantošanas priekšrocības, viņš ir vairākkārt uzsvēris, ka šādu datu izmantošana būtiski ietekmē personu tiesības, un rosinājis katrā sistēmā noteikt stingrus aizsargmehānismus saistībā ar biometrisku datu izmantošanu. Nesenajā Eiropas Cilvēktiesību tiesas spriedumā lietā *S. and Marper* pret Apvienoto Karalisti⁽⁵⁰⁾ sniegti noderīgi norādījumi šajā sakarā, jo īpaši par biometrisku datu izmantošanas pamatojumu un ierobežojumiem. Jo īpaši izmantojot DNS informāciju, var atklāties slepena informācija par personām, turklāt ņemot vērā, ka arvien paplašinās tehniskas iespējas iegūt informāciju no DNS. Plaši izmantojot biometriskus datus informācijas sistēmās, pastāv problēma saistībā ar sākotnējām neprecizitātēm biometrisku datu ieguvē un salīdzināšanā. Šo iemeslu dēļ ES likumdevējam vajadzētu rīkoties atturīgi attiecībā uz šādu datu izmantošanu.
80. Cits pēdējos gados atkārtoti izskatīts jautājums ir bērnu un vecāka gadagājuma cilvēku pirkstu nospiedumu izmantošana, un tas saistīts ar biometrisku sistēmu nepilnībām attiecībā uz šādām vecuma grupām. EDAU lūdza veikt padziļinātu pētījumu, lai pienācīgi noskaidrotu sistēmu precizitāti⁽⁵¹⁾. Viņš ierosināja noteikt vecuma ierobežojumu bērniem – 14 gadi, ja vien pētījumā netiks pierādīts citādi. EDAU iesaka pieminēt šo jautājumu Stokholmas programmā.

⁽⁴⁹⁾ Nolīguma projektu Padome ir apstiprinājusi, bet tas vēl ir jāparaksta abām pusēm. Skatīt Padomes reģistrā:

<http://register.consilium.europa.eu/pdf/en/09/st10/st10019.en09.pdf>

<http://register.consilium.europa.eu/pdf/en/09/st10/st10107.en09.pdf>

⁽⁵⁰⁾ Kopīgs pieteikums 30562/04 un 30566/04, *S. and Marper* pret Apvienoto Karalisti, 2008. gada 4. decembra spriedums, ECT lieta vēl nav publiskota.

⁽⁵¹⁾ 2008. gada 26. marta atzinums par priekšlikumu regulai, ar ko groza Padomes Regulu (EK) Nr. 2252/2004 par drošības elementu un biometrijas standartiem dalībvalstu izdotās pasēs un ceļošanas dokumentos, OV C 200, 6.8.2008., 1. lpp.

81. Tādēļ EDAU ierosina, ka būtu lietderīgi izstrādāt būtiskus kritērijus biometrisku datu izmantošanai. Tādiem kritērijiem vajadzētu nodrošināt, ka datus izmanto vienīgi gadījumos, kad tas ir vajadzīgs, piemēroti un samērīgi, un ja likumdevējs ir norādījis skaidru, precīzu un likumīgu mērķi. Precīzāk sakot, biometriskus datus, un jo īpaši DNS datus, nevajadzētu izmantot, ja tādu pašu rezultātu iespējams sasniegt, izmantojot citu mazāk delikātu informāciju.

VII. TIESAS PIEEJAMĪBA UN E-TIESISKUMS

82. Tehnoloģijas izmantos arī kā līdzekli, lai uzlabotu tiesu sadarbību. Paziņojuma 3.4.1. punktā e-tiesiskums tiek skaidrots kā līdzeklis, kas sniegs pilsoņiem vieglāku piekļuvi tiesu iestādēm. To veido informācijas portāls un videokonferences kā daļa no tiesvedības. Turklāt juridiskas procedūras tajā varēs veikt tiešsaistes režīmā, kā arī paredzēta valstu reģistru, piemēram, maksātspējas reģistru, savstarpēja savienošana. EDAU norāda, ka Paziņojumā nav minētas jaunas ierosmes par e-tiesiskumu, bet gan sniegts šobrīd notiekošu darbību kopsavilkums. EDAU ir iesaistīts dažās no šīm darbībām, lai nodrošinātu turpmāku rīcību pēc viņa 2008. gada 19. decembra atzinuma par Komisijas paziņojumu "Ceļā uz Eiropas e-tiesiskuma stratēģiju"⁽⁵²⁾.

83. E-tiesiskums ir vērienīgs projekts, kuram vajadzīgs pilns atbalsts. Tas var efektīvi uzlabot Eiropas tiesu sistēmu un pilsoņu tiesisko aizsardzību. Tas ir liels solis uz priekšu ceļā uz Eiropas tiesiskuma telpu. Paturot prātā šādu labvēlīgu vērtējumu, būtu jāsniedz dažas piezīmes:

- e-tiesiskumam paredzētās tehnoloģiskās sistēmas būtu jāizstrādā, ņemot vērā principu "konstrukcijā iekļauta privātās dzīves neaizskaramība"; kā minēts iepriekš, saistībā ar Eiropas informācijas modeli, visa sākums ir pareizas uzbūves izvēle,
- nodrošinot sistēmu savstarpēju savienošānu un savstarpēju izmantojamību, būtu jāievēro mērķa ierobežojuma princips,
- būtu precīzi jānosaka dažādo iesaistīto personu pienākumi,
- būtu laikus jāpēta, kā slepenus personas datus saturošu valsts reģistru, piemēram, maksātspējas reģistru savstarpēja savienošana ietekmēs iedzīvotājus.

VIII. SECINĀJUMI

84. EDAU atbalsta Paziņojumā uzsvērtu pamattiesību aizsardzību un jo īpaši personas datu aizsardzību, kā vienu no galvenajiem jautājumiem brīvības, drošības un tiesiskuma telpas nākotnei. EDAU uzskata, ka Paziņojumā pareizi

pausts atbalsts līdzsvaram starp vajadzību rast atbilstīgus instrumentus pilsoņu drošības garantēšanai un viņu pamattiesību aizsardzību. Tajā atzīts, ka lielāka uzmanība būtu jāvelta personas datu aizsardzībai.

85. EDAU pilnīgi atbalsta Paziņojuma 2.3. punktu, kurā aicināts izstrādāt visaptverošu datu aizsardzības režīmu, kas attiektos uz visām ES kompetences jomām, neatkarīgi no tā, vai Lisabonas līgums stāsies spēkā. Šajā sakarā viņš iesaka:

- Stokholmas programmā norādīt, ka ir vajadzīgs skaidrs ilgtermiņa redzējums par šādu visaptverošu režīmu,
- izvērtēt šajā jomā pieņemtos pasākumus, to faktiskus īstenošanas rezultātus un efektivitāti, ņemot vērā, cik lielā mērā ir skarta privātā dzīve, kā arī pasākumu ietekmi tiesībaizsardzības vajadzībām,
- iekļaut Stokholmas programmā prioritāti – vajadzību izstrādāt jaunu juridisku sistēmu, ar kuru *inter alia* aizstātu Padomes Pamatlēmumu 2008/977/TI.

86. EDAU pauž gandarījumu par Komisijas nodomu nostiprināt datu aizsardzības principus, un šis process ir jāiekļauj atklātās konsultācijās, par ko Komisija paziņoja konferencē "Personas dati – plašāks izmantojums, lielāka aizsardzība?", kas notika 2009. gada 19. un 20. maijā. Pēc būtības EDAU uzsver to, cik liela nozīme ir mērķa ierobežojuma principam, kas ir datu aizsardzības tiesību aktu stūrakmens, kā arī to, cik svarīgi ir pievērsties iespējam uzlabot datu aizsardzības principu piemērošanas efektivitāti instrumentos, ar kuriem var pastiprināt datu kontroleru pienākumus.

87. Principu "konstrukcijā iekļauta privātās dzīves neaizskaramība" un privāto dzīvi neskarošas tehnoloģijas varētu sekmēt, paredzot:

- privātās dzīves un datu aizsardzības sertificēšanas shēmu – kas būtu iespēja informācijas sistēmu izstrādātājiem un lietotājiem,
- juridisku pienākumu informācijas sistēmu izstrādātājiem un lietotājiem izmantot sistēmas, kuras atbilst principam "konstrukcijā iekļauta privātās dzīves neaizskaramība".

88. Attiecībā uz ārējiem datu aizsardzības aspektiem, EDAU iesaka:

- Stokholmas programmā uzsvērt to, cik nozīmīgi ir vispārīgi nolīgumi ar Savienotajām Valstīm un citām trešām valstīm par datu aizsardzību un datu apmaiņu,

⁽⁵²⁾ EDAU 2008. gada 19. decembra atzinums par Komisijas paziņojumu "Ceļā uz Eiropas e-tiesiskuma stratēģiju", OV C 128, 6.6.2009., 13. lpp.

- aktīvi sekmēt pamattiesību ievērošanu un jo īpaši datu aizsardzības nodrošināšanu attiecībās ar trešām valstīm un starptautiskām organizācijām,
  - norādīt Stokholmas programmā, ka personas datu apmaiņai ar trešām valstīm ir vajadzīgs atbilstošs aizsardzības līmenis vai citi pienācīgi aizsardzības pasākumi tādās trešās valstīs.
89. EDAU ar interesi ņem vērā notikumus saistībā ar Eiropas Savienības informācijas pārvaldības stratēģijas un Eiropas informācijas modeļa izstrādi un uzsver, ka šajos projektos uzmanība būtu jāpievērš datu aizsardzības elementiem, kuri sīkāk jāizklāsta Stokholmas programmā. Informācijas apmaiņas uzbūves pamatā vajadzētu būt “konstrukcijā iekļautai privātās dzīves neaizskaramībai” un labākajām pieejamajām metodēm.
90. Tas, ka ir tehniski iespējams veikt digitālas informācijas apmaiņu starp savstarpēji izmantojamām datubāzēm vai apvienot šādas datubāzes, nav attaisnojums, lai piemērotu izņēmumu no mērķa ierobežojuma principa. Savstarpējai izmantojamībai katrā atsevišķā gadījumā vajadzētu būt balstītai uz skaidru un rūpīgu politikas izvēli. EDAU ierosina precizēt šo aspektu Stokholmas programmā.
91. EDAU uzskata, ka komerciāliem mērķiem ievāktu personas datu izmantošana tiesībaizsardzības vajadzībām būtu atļaujama tikai paredzot stingrus nosacījumus, kā minēts šā atzinuma 65. punktā.
92. Citi ieteikumi par personas informācijas izmantošanu:
- izstrādāt būtiskus kritērijus izvēlei starp centralizētu un decentralizētu sistēmu un iekļaut Stokholmas programmā nodomu izstrādāt tādus kritērijus,
  - Stokholmas programmā nevajadzētu minēt elektroniskas dalībvalstu robežu šķērsošanas reģistrācijas sistēmas izveidi, kā arī reģistrētu ceļotāju programmu izstrādi,
  - atbalstīt Eiropola un *Eurojust* stiprināšanu un nesen izstrādāto jauno nolīgumu starp Eiropolu un *Eurojust*,
  - izstrādāt būtiskus kritērijus biometrisku datu izmantošanai, ar kuriem nodrošinātu šādu datu izmantošanu vienīgi gadījumos, kad tas ir vajadzīgs, piemēroti un samērīgi, un ja likumdevējs ir norādījis skaidru, precīzu un likumīgu mērķi. DNS datus nevajadzētu izmantot, ja tādu pašu rezultātu iespējams sasniegt, izmantojot citu mazāk delikātu informāciju.
93. EDAU atbalsta e-tiesiskumu un ir sniedzis dažas piezīmes par to, kā šo projektu uzlabot (skatīt 83. punktu).

Briselē, 2009. gada 10. jūlijā

Peter HUSTINX

Eiropas Datu aizsardzības uzraudzītājs